

ВИСOKOВРОЖАЙНІ ТА ВИСОКОЯКІСНІ СОРТИ ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СОРТОВИХ ПОСІВІВ У ГОСПОДАРСТВАХ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

С.О.Бобров, кандидат сільськогосподарських наук

А.В.Дробітько, кандидат сільськогосподарських наук

Миколаївський державний аграрний університет

У статті охарактеризовано сорти основних польових культур для вирощування в умовах Миколаївської області як значний резерв збільшення врожайності і поліпшення якості сільськогосподарської продукції.

В статье охарактеризованы сорта основных полевых культур для выращивания в условиях Николаевской области как значительный резерв увеличения урожайности и улучшения качества сельскохозяйственной продукции.

Вступ. Урожайність сільськогосподарських культур залежить не тільки від рівня агротехніки на даному полі, а й від правильно підібраних сортів, від багатьох їхніх ознак і властивостей. За повідомленням В.В. Волкодава [4], П.М. Артюшенко [1], для вирощування високих і сталих урожаїв велике значення має прискорене створення і впровадження у виробництво високоврожайних сортів, стійких проти несприятливих факторів середовища, хвороб і шкідників.

Як відмічає С.С. Бакай [2], сортовий склад посівів на кожний наступний рік формується, виходячи з зареєстрованих та перспективних сортів і гібридів. Із урахуванням існуючих проблем, вирішення яких не забезпечують наявні сорти, темпів інтенсифікації виробництва передбачаються перспективні моделі сортів і гібридів, які стають предметом селекційних програм. За даними А.А. Жученко [6], збільшення кількості районованих сортів і гібридів забезпечує підвищення середнього рівня їх продуктивного і адаптивного потенціалів, а також можливість задовольняти зростаючий попит на врожай з кращими і різноманітними споживчими властивостями.

На думку М.І. Вавилова [3], насінництво реалізує досягнення селекції шляхом вирощування високоврожайного насіння нових

Вісник аграрної науки Причорномор'я, _____
Випуск 3, т.2, 2008

сортів і впровадження їх у виробництво, що дозволяє швидше і повніше використати біологічні, господарські переваги їх і одночасно позбавитись впливу хвороб і шкідників, які супроводжували старі сорти.

Постановка проблеми. Поліпшення управління формуванням сортової структури посівів за сучасних умов є значним резервом підвищення ефективності виробництва, оскільки рівень його якості визначає ефективність застосовуваних виробничих ресурсів. Відомо те, що виробники постійно знаходяться перед проблемою вибору: які з сортів вибрати для використання, як розмістити посіви з урахуванням умов вирощування, як оптимізувати співвідношення їх площ.

Останньою ланкою селекційного процесу є державне сорто-випробування. Держсортмережа України щорічно проводить всебічну об'єктивну оцінку багаточисельної кількості сортів та гібридів різноманітних культур. Сорти, які за результатами сортовипробування перевищують сорт-стандарт, підлягають визнанню перспективними, реєструванню і впровадженню у виробництво.

Результати досліджень. Державний реєстр сортів України [5] містить велику кількість сортів та гібридів вітчизняної та зарубіжної селекції. Наприклад: сортів озимої м'якої пшениці в ньому занесено 136, ярого та озимого ячменю — 104, гібридів кукурудзи — 320, гібридів та сортів соняшнику — 185, сої — 82. Сорти та гібриди вказаних культур мають комплекс цінних господарських ознак і можуть бути матеріалом для формування оптимальної сортової структури посівів на рівні кожного господарства.

Сортозаміна є одним із важливих завдань насінницької роботи. Це процес повної заміни на виробничих посівах старих сортів новими. Отже, сортозаміна повинна проводитись швидко на основі результатів державного сортовипробування.

У Миколаївській області районовано 14 сортів озимої м'якої пшениці. Серед них заслуговують на увагу 2 нових сорта — Господиня та Шестопаївка. Названі сорти — універсального типу та придатні для вирощування на різних агрофонах. Вони мають

високу зимостійкість (7-9 балів). Сорти технологічні, високостійкі до вилягання і осипання (8-9 балів). Врожайність цих сортів висока (55-60 ц/га). Борошномельні та хлібопекарські якості — добрі й відмінні, вміст білку в зерні 14,0-14,3%, клейковини — 28,8-30,5%. Віднесені до сильних пшениць.

Із нових сортів ярого ячменю пропонується для розповсюдження в посівах сорт Геліос.

Геліос — середньостиглий сорт, пивовареного напрямку використання. Високопосухостійкий, технологічний, стійкий до вилягання і осипання. Хворобами уражується слабо. Врожайність висока, в умовах зони Степу — 55-65 ц/га.

Серед районованих сортів озимого ячменю цінні господарські ознаки мають такі нові сорти, як Достойний, Ковчег, Зимовий.

Достойний — ранньостиглий сорт. Зимостійкість висока (7 балів). Має високу стійкість до посухи (8 балів), осипання (8 балів), хвороб (8 балів). Врожайний сорт. Потенційна врожайність становить 75-85 ц/га.

Ковчег — середньоранній сорт. Стійкий до вилягання, осипання, ламкості колоса. Посухостійкий. Високоврожайний сорт зернового напрямлення. Середня врожайність за роки випробування в зоні Степу становить 63,5 ц/га.

Зимовий — середньостиглий. Зимостійкість висока (7 балів). Пластичний, високостійкий до вилягання, осипання, посухи і хвороб (8 балів). Високоврожайний сорт — 60-65 ц/га.

У Миколаївській області районовані гібриди кукурудзи належать до п'яти груп стиглості. Серед нових заслуговують на увагу такі: Ушицький 167 СВ, Пульс МС 402.

Ушицький 167СВ — ранньостиглий міжлінійний гібрид, виведений в Інституті зернового господарства УААН. Насінництво ведеться з використанням ЦЧС за схемою відновлення. Гібрид високохолодостійкий (8,5 бала), стійкий до вилягання, посухи і хвороб (8,5-8,8 бала). Врожайність висока.

Пульс МС 402 — високопродуктивний, середньопізній міжлінійний гібрид. Занесений до Державного реєстру в 2007 році. Має високу холодостійкість (8,6 бала). Високостійкий до хвороб (9 балів). Врожайність зерна і зеленої маси висока.

У 2007 році в Миколаївській області районовано два ранньостиглих гібрида — Терра і Всесвіт.

Терра — міжлінійний гібрид. Високоврожайний. В зоні Степу урожайність 32,4 ц/га. Високолінійний — 51,5%, білка — 16,2-17,8%. Гібрид стійкий до вилягання, осипання, посухи. Ураження хворобами незначне.

Всесвіт — міжлінійний гібрид. Установа-оригінація — Український Інститут рослинництва УААН. Середня врожайність в зоні Степу за роки випробування склала 28,7 ц/га. Вміст жиру 48,4-49,0%, білка — 17,8-18,6%. Гібрид стійкий до вилягання, осипання, посухи і хвороб.

Висновок. Прискорене впровадження нових цінних сортів та гібридів є значним резервом збільшення врожаю і покращення якості сільськогосподарської продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артюшенко П.М. Моделі сортів озимої пшениці для степових регіонів України / П.М. Артюшенко // Вісник аграрної науки. — 2005. — № 4. — С. 41—45.
2. Бакай С.С. Інтенсивне насінництво зернових культур / С.С. Бакай. — К.: Урожай, 1992. — 182 с.
3. Вавилов Н.И. Избранные труды / Н.И. Вавилов. — К.: Урожай, 1971.
4. Волкодав В.В. Стратегічне питання сучасної агропродовольчої політики / В.В. Волкодав // Пропозиція. — 2001. — № 1. — С. 22—27.
5. Державний реєстр рослин України. — К.: Урожай, 2005.
6. Жученко А.А. Адаптивний потенціал культурних рослин / А.А. Жученко. — Кишинев: Штиинца, 1988. — 767 с.